

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

บทที่ ๕

อักษรขอม

อักษรขอมโบราณ เป็นอักษรที่มีพัฒนาการมาจากอักษรหลังปัลลวะ ในช่วงประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๘ พบทั้งในสมัยทวารวดีและอาณาจักรขอม อักษรขอมโบราณยังคงรักษาระบบอักษรวิธีของอักษรปัลลวะอย่างเคร่งครัด แต่ที่ปรับเปลี่ยนไปมากก็คือ อักษรขอมโบราณให้ความสำคัญกับเส้นปกบนหรือบ่าอักษรซึ่งต่อมากลายมาเป็น “ศก” หรือ “หนามเตย” ใช้กันอย่างแพร่หลายในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาโดยมีลพบุรีเป็นศูนย์กลาง ทั้งยังมีอิทธิพลต่ออักษรสมัยสุโขทัยด้วย และสืบต่อมาจนถึงสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ อักษรขอมเป็นอักษรโบราณของไทยแบบหนึ่งปรากฏใช้ในเอกสารโบราณทุกประเภท ทั้งจารึก สมุดข่อย-สมุดไทยและคัมภีร์โบราณ โดยภาษาที่ใช้บันทึกส่วนใหญ่ คือภาษาบาลีและภาษาไทย การศึกษาภาษาบาลีในประเทศไทยตั้งแต่สมัยโบราณ พวกกุลบุตรต้องเริ่มต้นด้วยการเรียนอักษรขอมก่อน เพราะภาษาบาลีส่วนใหญ่จารไว้ด้วยอักษรขอมผู้เริ่มเรียนต้องเรียนคัมภีร์มูลกัจจายน์ท่องสูตรมูล มีทั้งพากย์มคธ(บาลี) และพากย์ไทย ซึ่งล้วนเป็นอักษรขอมทั้งสิ้น ในบทนี้เราจะกล่าวถึงจำเพาะอักษรขอมที่ใช้เขียนคำบาลีเท่านั้น

วัสดุที่ใช้รองรับการจารอักษรขอมส่วนใหญ่คือใบลาน หรือคัมภีร์ใบลาน เป็นเอกสารสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในอาณาจักรต่างๆ ของเอเชียมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยสามารถจารตัวอักษรได้ทั้งสองด้าน เมื่อจารจบแล้วก็ใช้สายสนองร้อยเข้าผูกเป็น ๑ คัมภีร์ สาเหตุที่เรียกว่าคัมภีร์เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่ที่จารเป็นเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา แต่อาจมีเนื้อหาบางเรื่องที่เป็นทางโลกบ้าง ชาวไทยพุทธมีความเชื่อว่าการจารตัวอักษร ๑ ตัว จะได้อานิสงส์เท่ากับการสร้างพระพุทธรูปหนึ่งองค์ อีกทั้งนักปราชญ์โบราณนิยมใช้อักษรขอมจารหรือเขียนบทมนตร์คาถา หลักธรรม หรือคำบาลีอย่างย่อประกอบเป็นรูปต่างๆ ซึ่งเรียกว่า “ยันต์” โดยใช้เป็นกลอุบายในการสอนธรรม ทำให้เกิดความเชื่อว่าอักษรขอมเป็นอักษรที่ศักดิ์สิทธิ์

ภาพที่ ๑ : การเขียนยันต์ชนิดต่างๆ ด้วยอักษรขอม

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

แบบอักษรขอมนั้นสามารถแยกได้เป็น ๓ แบบ คือ

๑. อักษรขอมบรรจง มีรูปค่อนข้างเหลี่ยมทรงมน ใช้เขียนภาษาบาลีและคำไทยในคัมภีร์ทางศาสนา
๒. อักษรขอมหวัด เป็นตัวเฉียงทแยง เอียงขวา เป็นลักษณะรูปอักษรที่เขียนเร็วหรือเขียนหวัด นิยมเรียกว่า ตัวเกี๋ยน เพราะเขียนแทรกอยู่ระหว่างบรรทัดคัมภีร์โบราณ
๓. อักษรเฉียงขอม หรืออักษรเจี๋ยง (เขี๋ยง) ซึ่งพัฒนามาจากอักษรขอมหวัด มีลักษณะคล้ายอักษรเขมรในปัจจุบัน

อักษรขอมนั้นมีการใช้เป็นบริเวณที่กว้างกว่าอักษรโบราณชนิดอื่นที่พบในประเทศไทย โดยเริ่มใช้มาตั้งแต่ยุคสุโขทัยมีตัวอย่างในจารึกวัดป่ามะม่วง พ.ศ.๑๙๐๔ ปัจจุบันแม้จะมีอักษรประดิษฐ์ใช้กันโดยมากแล้ว แต่อักษรขอมก็ยังไม่เลิกใช้จนถึงทุกวันนี้

ในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้เรียนรู้ถึงรูปอักษรขอมอันประกอบด้วย สระ พยัญชนะ ตัวเลข และเครื่องหมาย ผู้ศึกษาต้องฝึกหัดเขียนสระ พยัญชนะ พร้อมทั้งการประสมคำต่างๆ และต้องสามารถถ่ายถอดหรือปริวรรตอักษรขอมได้อย่างถูกต้องเป็นมาตรฐานสากล

ตาราง : สรุพอักษรไทย-ขอม ภาษาบาลี

ลักษณะเสียง ฐาน	พยัญชนะวรรค					พยัญชนะอวรรค			สระ	
	อโฆส (ไม่ก้อง)		โฆส (ก้อง)			โฆส		อโฆส	โฆส	
	๑. สัตถิต (เบญ)	๒. ธนิต (หนัก)	๓. สัตถิต (เบญ)	๔. ธนิต (หนัก)	๕. นาสิก สัตถิต/มุตติ	อรรธสระ	ธนิต	อุสุม	สุทธ	สังยุต
๑. กณฺจข Gutturals	ก ข	ข ฃ	ค ฅ	ฅ ฉ	ง ฉ		ท ฑ		อ อา ฮ ห	อ ฮ อ ฮ อ ฮ
๒. ตาลุข Palatals	จ ฉ	ฉ ช	ช ฌ	ฌ ฎ	ณ ญ	ย ย		อ ฮ อ ฮ		
๓. มุทฺธข Linguals	ฎ ฏ	ฐ ฑ	ฑ ฒ	ฒ ณ	ณ ญ	ร ร ร ร	พ ภ			
๔. ทนฺตข Dentals	ต ถ	ถ ฑ	ท ธ	ธ ฒ	น ณ	ล ล ล ล		ส ส		
๕. โอลฺลข Labials	ป ผ	ผ ฝ	พ ฟ	ภ ภ	ม ม				อ ฮ อ ฮ	

° (-m) นิคหิต หรืออนุสาร ตามมติศัพทศาสตร์ เป็น โฆส, ตามมติศาสนา เป็น โฆสาโฆสวิมุต คือพ้นจากการจัดเป็นโฆส อโฆส, เกิดในจมูก เรียกว่า นาสิกฐานน, มีสำเนียงเหมือน ง สะกด

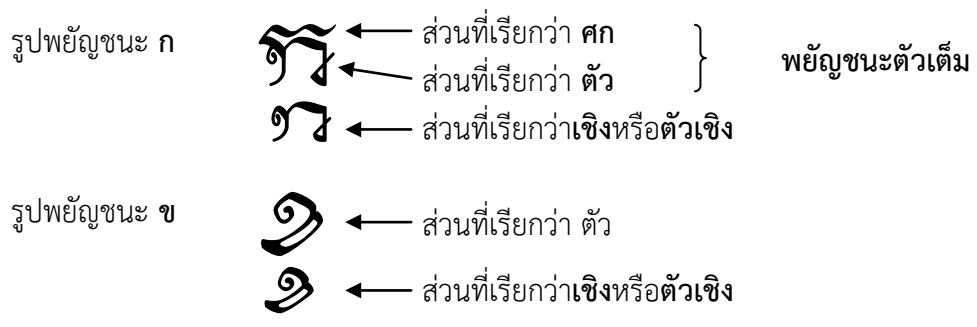
เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ลักษณะรูปแบบอักษรขอม

อักษรขอม ที่ใช้เขียนคำบาลีแบ่งเป็น ๔ ชนิด คือ^๖

๑. พยัญชนะ พยัญชนะที่ใช้ แบ่งเป็นพยัญชนะตัวเต็ม ๓๓ รูป และพยัญชนะตัวเชิง ๓๐ รูป อักษรขอมมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนคือเส้นปกบนที่กลายมาเป็น “ศก” และการเขียนตัวอักษรที่หยักและเป็นเหลี่ยมสม่ำเสมอ แต่อย่างไรก็ตามอักษรขอมมิได้มีศกหมดทุกตัว เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ ส่วนประกอบของรูปอักษร จึงแสดงส่วนประกอบของรูปพยัญชนะดังนี้

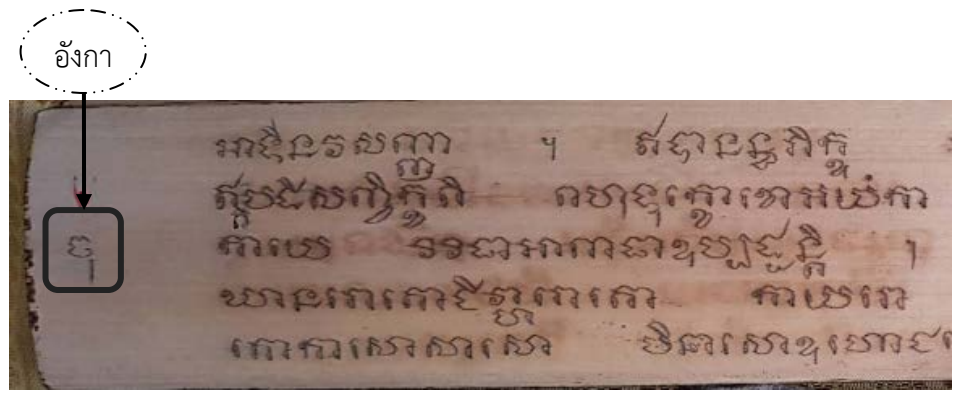

รูปพยัญชนะตัวเต็มและตัวเชิงจะประกอบด้วยเส้นทั้งในแนวตั้ง และ/หรือแนวนอนในจำนวนที่ต่างกันซึ่งจะได้อธิบายถึงเส้นทั้งสองต่อไปข้างหน้า แต่เมื่อว่าโดยสังเขป มีส่วนที่สำคัญอยู่ ๒ ส่วน คือ ๑) ลักษณะของศก ๒) โครงสร้างของรูปพยัญชนะและสระ

๒. สระ จำแนกเป็น ๒ ชนิด ได้แก่สระลอย มี ๘ รูป และสระจม มี ๗ รูป

๓. ตัวเลข อักษรขอมใช้เลขฐาน ๑๐ มีด้วยกันทั้งหมด ๑๐ รูป คือ ๐ - ๙

๔. เครื่องหมาย สำคัญที่ควรรู้ได้แก่เครื่องหมายบอกลำดับหน้าลาน ซึ่งเรียกว่า “อังกา”

ภาพที่ ๒ : ใบลานและเครื่องหมายบอกหน้าลาน

^๖ ดูเพิ่มเติมได้จาก กรรณิการ์ วิมลเกษม, ตำราเรียนอักษรไทยโบราณ : อักษรขอมไทย อักษรธรรมล้านนา อักษรธรรมอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพฯ: หจก. เซนปรินต์ติ้ง, ๒๕๕๘), ๓๑-๖๙.

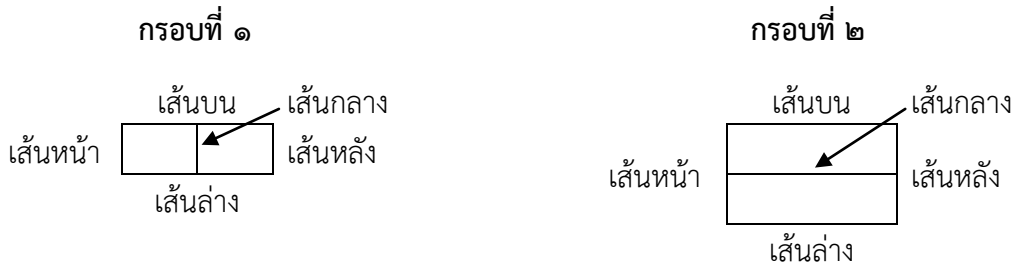
เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

โครงสร้างของรูปพยัญชนะและรูปสระลอย

โครงสร้างของรูปพยัญชนะตัวเต็มที่ไม่รวมศก หรือส่วนที่เรียกว่า “ตัว” และสระลอยเกือบทุกตัวจะประกอบด้วยเส้นทั้งในแนวตั้ง และ/หรือ แนวนอน โดยมีจำนวนแตกต่างกันออกไป ซึ่งกำหนดเป็นชื่อเรียกเส้นต่างๆ ได้ดังนี้

จากกรอบที่ได้แสดงมาข้างต้น จะเห็นว่ามีเส้นต่างๆ ที่ประกอบเป็นโครงสร้างของรูปพยัญชนะและรูปสระลอย ดังนี้

เส้นในแนวตั้ง มี ๓ เส้น คือ เส้นหน้า เส้นกลาง และเส้นหลัง

เส้นในแนวนอน มี ๓ เส้น คือ เส้นบน เส้นกลาง และเส้นล่าง

ต่อไปนี้จะแสดงรูปพยัญชนะและสระไปโดยลำดับ ดังนี้

พยัญชนะ (Consonants)

พยัญชนะอักษรขอมมีส่วนสำคัญที่ต้องกำหนดจดจำอยู่ ๓ ส่วน คือ ศก ตัวอักษร และตัวเชิง พยัญชนะที่ใช้เขียนคำบาลีมีทั้งหมด ๓๓ ตัว แบ่งเป็นพยัญชนะวรรค และอวรรค หรือเศษวรรคได้ดังนี้

๑) พยัญชนะวรรค ๒๕ ตัว คือ

วรรค ก เป็น กัญฐะ (เกิดที่ลำคอ)

	ก ka	ข kha	ค ga	ฆ gha	ง ña
พยัญชนะตัวเต็ม	ก	ข	ค	ฆ	ง
พยัญชนะตัวเชิง	ก̄	ข̄	ค̄	ฆ̄	-

วรรค จ เป็น ตาลุชะ (เกิดที่เพดาน)

	จ ca	ฉ cha	ช ja	ฌ jha	ญ ña
พยัญชนะตัวเต็ม	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
พยัญชนะตัวเชิง	จ̄	ฉ̄	ช̄	ฌ̄	ญ̄

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

วรรณคดี เป็น มุทชะ (เกิดที่ปุ่มเหงือก)

	ฎ ta	ฐ tha	ฑ da	ฒ dha	ณ na
พยัญชนะตัวเต็ม	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
พยัญชนะตัวเชิง	๓	๔	๕	๖	๗

วรรณคดี เป็น ทันตชะ (เกิดที่ฟัน)

	ต ta	ถ tha	ฑ da	ฐ dha	ณ na
พยัญชนะตัวเต็ม	ต	ถ	ฑ	ฐ	ณ
พยัญชนะตัวเชิง	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒

วรรณคดี เป็น โอฏฐชะ (เกิดที่ริมฝีปาก)

	ป pa	ผ pha	พ ba	ภ bha	ม ma
พยัญชนะตัวเต็ม	ป	ผ	พ	ภ	ม
พยัญชนะตัวเชิง	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗

๒) พยัญชนะเศษวรรณคดี มีทั้งหมด ๘ ตัว คือ

	ย ya	ร ra	ล la	ว va	ส sa	ห ha	ฬ la	-° -m
พยัญชนะตัวเต็ม	ย	ร	ล	ว	ส	ห	ฬ	-°
พยัญชนะตัวเชิง	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	-	-

หมายเหตุ :

๑. เครื่องหมายขีด (-) ที่อยู่บนพยัญชนะตัวเชิง แทนรูปพยัญชนะตัวเต็ม
๒. พยัญชนะตัวเต็มมี ๓๓ รูป ส่วนพยัญชนะตัวเชิงมี ๓๐ รูป อักษรที่ไม่มีตัวเชิง คือ พ และ ° (นิกหิต) ส่วน ง ไม่มีใช้เป็นตัวตามพยัญชนะสังโยคในคำบาลี
๓. เฉพาะ ๓ (ร) เขียนค่อมไว้ด้านหน้าพยัญชนะต้นซึ่งเขียนด้วยตัวเต็มทีกล้ำกัน
๔. เฉพาะ ๓๓ ตัวเต็มเมื่อมีพยัญชนะตัวเชิงตามมาจะได้รูปดังนี้ ๓๓ เช่น ๓๓๓ = เอวณจ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

สระ (Vowels)

การเขียนสระอักษรขอม มีวิธีการเขียนอยู่ ๒ แบบ คือ แบบแรก เราเรียกว่า สระลอย (สระเต็มรูป) และแบบหลัง เราเรียกว่า สระจม (สระลดรูป) สระลอยใช้เขียนเมื่อคำนั้นๆ มีสระขึ้นต้น ส่วนสระจมใช้เขียนเมื่อประสมกับตัวพยัญชนะ สระลอยและสระจม มีดังนี้

ไทย/โรมัน	สระลอย	สระจม
อ a	รฺ*	-
อิ i	รฺ	รฺ
อุ u	รฺ	-
เอ e	รฺ	รฺ

ไทย/โรมัน	สระลอย	สระจม
อา ā	รฺ	-
อี ē	รฺ	รฺ
อุ ū	รฺ	-
โอ o	รฺ	รฺ

หมายเหตุ :

- *สระ อ a รฺ ไม่มีรูปสระจม ดังนั้นเมื่อประสมกับพยัญชนะใดก็ตาม สระนี้จึงไม่ปรากฏรูป
- สระจมรูปสระโอ ที่ใช้ในคำบาลี คือ สระเอ + สระอา (รฺ) ซึ่งลักษณะนี้สืบทอดมาตั้งแต่การเขียนด้วยอักษรปัลลวะ

๑. การเขียนสระลอย

ให้นำหน้าคำและออกเสียงได้ด้วยตัวเอง ให้เขียนไปตามลำดับ โดยอักษรที่ตามมาจะเป็นพยัญชนะตัวเต็มเสมอ

สระ	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
อ	อณิ	รฺณิ	ลิม, สลัก, ขอบ, ที่สุด
อา	อาณา	รฺณว	การบังคับ, คำสั่ง, อำนาจ
อิ	อิณ	รฺณ	หนี้
อี	อีหา	รฺหา	ความเพียร, ความปรารถนา
อุ	อุหุ	รฺหุ	ดาว, น้ำ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

อุ	อุกา	อุกร	เทา, เถิน
เอ	เอกทา	เอกร	บางครั้ง, บางที, ในคราวหนึ่ง
โอ	โอวารก	โอวาร	ห้องน้อย, โรงครัว

๒. การเขียนสระจม

สระจม (สระลดรูป) ใช้เขียนเมื่อประสมกับพยัญชนะ โดยการเขียนล้อมรอบพยัญชนะ ส่วนมากจะเขียนวางตำแหน่งคล้ายภาษาไทย ยกเว้นสระ โอ (๕-๖) เมื่อจัดตามตำแหน่งที่วาง จัดได้ ดังนี้

๒.๑ วางไว้ตำแหน่งด้านหน้าพยัญชนะ ได้แก่ สระ เอ เช่น

สระ	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
เอ	เขฬ	ខេឡ	น้ำลาย
เอ	เทวดา	តេវត	เทวดา, เทพดา

๒.๒ วางไว้ตำแหน่งด้านบนพยัญชนะ ได้แก่ สระ อี อี้ เช่น

สระ	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
อี	นิจ	និជ	เที่ยง, มั่นคง, แน่นอน, เนิ่งๆ
อี	อิติ	ឝតិ	ความทรงไว้, ปัญญา
อี	ปีติ	ឝតិ	ความยินดี, ความเอิบอิมใจ
อี	ตีร์	តិរ	ท่า, ฝั่ง, ตลิ่ง

ลักษณะการประกอบสระ อี อี้ กับศกอักษร

๑) พยัญชนะที่มีศกเต็มรูป ได้แก่ ก ค ต ภ และ ว ไม่ต้องเขียนศก แต่ให้เขียนสระ - ี - แทนที่ในตำแหน่งของศก ดังนี้

ก	กี	ค	คิ	ต	ติ	ภ	ภี	ว	วี
กร	กริ	คร	คริ	ตร	ทริ	ภร	ภริ	วร	วริ
	กึ		คึ		ตึ		ภึ		วึ
	กรึ		ครึ		ตรึ		ภริ		วริ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๒) พยัญชนะที่มีศกครึ่งรูปเขียนสระ -ิ -ี ไว้บนและขีดกับศก ดังนี้

ป	ปี	ร	ริ	ย	ยิ	ล	ลึ	ส	สิ
๒	๒ิ	ร	ริ	๒	๒ิ	ล	ลึ	ส	สิ
	๒ิ		ริ		ยิ		ลึ		สิ
	๒ิ		ริ		๒ิ		ลึ		๒ิ

๓) พยัญชนะที่ไม่มีศก และพยัญชนะที่มีหาง ให้เขียนสระ -ิ -ี ไว้ด้านบนและขีดกับเส้นบนของตัวอักษร ดังนี้

ข	ขิ	ง	งิ	จ	จิ	ฉ	ฉิ	ช	ชิ
๑	๑ิ	๑	๑ิ	๑	๑ิ	๑	๑ิ	๑	๑ิ
	๑ิ		๑ิ		๑ิ		๑ิ		๑ิ
	๑ิ		๑ิ		๑ิ		๑ิ		๑ิ
ณ	ณิ	ณ	ณิ	จ	จิ	ท	ทิ	ณ	ณิ
๓	๓ิ	๓	๓ิ	๑	๑ิ	๑	๑ิ	๓	๓ิ
	๓ิ		๓ิ		๑ิ		๑ิ		๓ิ
	๓ิ		๓ิ		๑ิ		๑ิ		๓ิ
ธ	ธิ	ผ	ผิ	พ	พิ				
๔	๔ิ	๔	๔ิ	๔	๔ิ				
	๔ิ		๔ิ		๔ิ				
	๔ิ		๔ิ		๔ิ				

หมายเหตุ :

๑. เป็นเพียงตัวอย่างการประกอบสระกับศก บางอักษรไม่มีใช้ในคำบาลี เช่น ง ไม่มีใช้ในฐาน พยัญชนะตัวตามหรือประสมกับสระ การแสดงรูปอักษรไว้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการอ่านอักษรขอมเขียนคำไทย

๒. ให้สังเกต ตัว ส ที่ประกอบกับสระ -ิ -ี จะเขียนแตกต่างจากตัวอื่น

๓. ไม่เขียนรูปสระ -ิ -ี บนเส้นหน้าของพยัญชนะ ยกเว้นตัว ร เท่านั้น

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๒.๓ วางไว้ตำแหน่งด้านล่างพยัญชนะ ได้แก่ สระ อู อู เช่น

สระ	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
อู	ชुर	ឡ	คม, มีดโกน, กลีบเท้าสัตว์
อู	ปุงคว	ឡុត	เป็นใหญ่, เป็นประธาน, โคอุสภะ
อู	ปุย	ឡុย	หนอง, น้ำหนอง, น้ำเหลือง
อู	ชุต	ឡុត	การเล่นพนัน, การพนันสกา

๒.๔ วางไว้ตำแหน่งด้านหลังพยัญชนะ ได้แก่ สระ อา เช่น

สระ	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
อา	วาจา	វាចា	วาจา, คำพูด
อา	นาสา	នាសា	จมูก, งวง

ลักษณะการประกอบสระ อา กับพยัญชนะ ดังนี้

๑) การเขียนสระ อา ต่อกับพยัญชนะที่มีศก

๑.๑) พยัญชนะที่มีศกหยักกลางหรือศกเต็มรูป จะเขียนสระอา ต่อจากปลายศก ซึ่งเมื่อต่อสระอาแล้ว จะมีหยักตรงกลาง ๑ หยัก ดังนี้

ก	กา	ค	คา	ต	ตา
กร	กร	คร	คร	ตร	ตรา
ภ	ภา	ว	วา		
ธ	ธ	ธ	ธ		

๑.๒) พยัญชนะที่มีศกที่ไม่มีหยักกลางหรือศกครึ่งรูป จะเขียนสระอา โดยการลากเส้นสระอาต่อจากปลายศกที่อยู่เส้นหลัง ซึ่งเมื่อต่อสระอาแล้วจะไม่มีหยักตรงกลาง ดังนี้

ฆ	ฆา	เชิง ฆ	คฆ+า	ณ	ณา	เชิง ณ	ชณ+า
ฌ	ฌา	ฌ	ฌ	ฌ	ฌ	ฌ	ฌ
ฒ	ฒา	เชิง ฒ	ทฒ+า	ม	มา	ล	ลา
ณ	ณา	ณ	ณ	ณ	ณา	ณ	ณา
ย	ยา	เชิง ย	ลย+า	ส	สา	เชิง ส	สส+า
ธ	ธ	ธ	ธ	ธ	ธ	ธ	ธ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

พ	พา	อ	อา	เชิง ป	ปป+า
ฐ	ฐา	ร	รา	ฉ	ฉา

๒) การเขียนสระ อา ต่อกับพยัญชนะที่ไม่มีศก

๒.๑) พยัญชนะที่มีหัวอักษรทางด้านซ้าย ให้เขียนสระอาต่อจากด้านบนสุดของเส้น

หลัง ดังนี้

ข	ขา	ณ	ณา	ท	ทา
ฌ	ฌา	ฎ	ฎา	ฐ	ฐา
ณ	ณา	พ	พา	ห	หา
ฉ	ฉา	ต	ตา	ธ	ธา

หมายเหตุ : สำหรับอักษร ห เป็นพยัญชนะที่มีศกอยู่บนเส้นหน้า แต่ให้ใช้หลักเกณฑ์เขียนนี้

๒.๒) พยัญชนะที่มีหัวอักษรอยู่ปลายทางขวาของเส้นบน ไม่เขียนหัวอักษร แต่ให้ลากสระอาต่อจากปลายของเส้นบน ซึ่งเมื่อต่อแล้วจะมีหยักตรงจุดที่ต่อสระอา ดังนี้

ง	งา	น	นา	ท	ทา
ณ	ณา	ณ	ณา	ณ	ณา

๒.๓) พยัญชนะที่มีหางให้ต่อสระอาตรงหยักที่เขียนหาง แต่บางตัวก็ไม่นิยมเขียนหาง ดังนี้

ช	ชา	ฎ	ฎา	จ	จา
ฌ	ฌา	ฉ	ฉา	ฐ	ฐา
ถ	ธา	ผ	ผา		
ฐ	ฐา	ฉ	ฉา		

๒.๔) พยัญชนะที่มีเส้นบนหยักกลางลักษณะเหมือนศกเต็มรูป จะเขียนสระอาต่อจากปลายเส้นบน ซึ่งเมื่อต่อสระอาแล้ว จะมีหยักตรงกลาง ๑ หยัก ดังนี้

จ	จา	ฉ	ฉา	ธ	ธา
ณ	ณา	ณ	ณา	ณ	ณา

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๓) การต่อสระ อา แบบพิเศษ

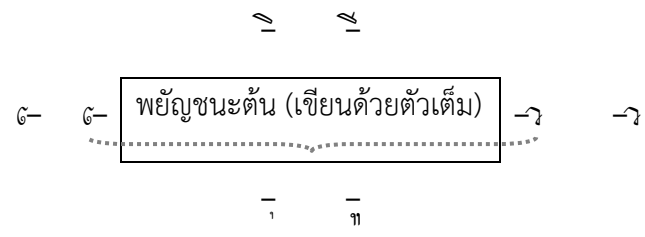
ป	ปา	ร	รา
ย	ยา	ร	ร

๒.๕ วางไว้ตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังพยัญชนะ ได้แก่ สระ โอ เช่น

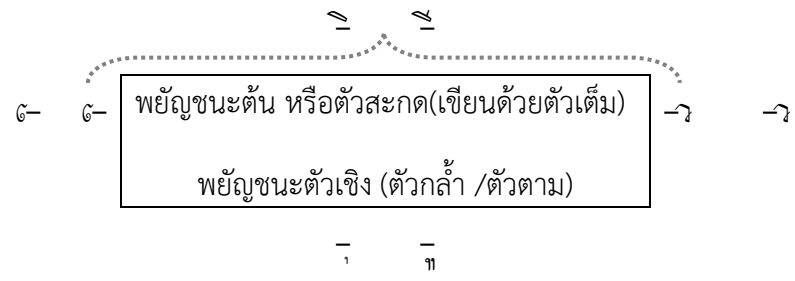
สระ	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
โอ	โรโค	เวระเวระ	โรค
โอ	โซตก	เวระรร	ผู้รุ่งเรือง

การเขียนรูปสระจมประกอบกับพยัญชนะ สรุปลงเป็นโครงสร้างได้ ดังนี้

โครงสร้างที่ ๑ : คำที่มีพยัญชนะต้นตัวเดียว

โครงสร้างที่ ๒ : คำที่มีพยัญชนะต้นสองตัว หรือที่มีพยัญชนะสังโยค

หมายเหตุ : สำหรับการต่อสระอา ต่อได้ทั้งพยัญชนะตัวเต็มและพยัญชนะตัวเชิง สระอาจะต่อกับพยัญชนะตัวเชิงที่มีเส้นหลังยาวขึ้นเสมอพยัญชนะตัวเต็มเท่านั้น

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

การปริวรรตคำบาลีที่เขียนด้วยอักษรขอม

๑. การปริวรรตคำบาลีที่ไม่มีพยัญชนะสังโยค (ไม่มีตัวสะกดและตัวตาม)

๑.๑ คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นเดียว

คำอักษรขอม	ลำดับการถ่ายถอด	อักษรวิธีไทย
^{๑ ๒ ๓ ๔} ราชอาณาจักร	๑ ๒ ๓ ๔ ค ำ ญ ำ	คาถา
^{๒ ๔} ^๑ ปิต ^๓	๑ ๒ ๓ ๔ ป ิ ๓ ิ	ปิติ
^๑ กุ ^๒ ล ^๓	๑ ๒ ๓ ก ุ ๓	กุล
^{๑ ๒ ๑ ๓ ๔} โสเก	๑ ๒ ๓ ๔ โ ส ๓ ๔	โสเก

๑.๒ คำที่มีพยัญชนะต้นซ้อนกัน ๒ ตัว

คำอักษรขอม	ลำดับการถ่ายถอด	อักษรวิธีไทย
^{๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖} วฺยากรณ	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ว ุ ย ๑ ก ๓ ๓	วฺยากรณ
^{๑ ๓ ๔} ^๒ พฺราหฺมณ ^๖	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ พ ุ ๓ ๑ ๓ ๓ ๓	พฺราหฺมณ
^๑ ทฺวาร ^๔	๑ ๒ ๓ ๔ ท ุ ๓ ๑	ทฺวาร

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๒. การปริวรรตคำบาลีที่มีพยัญชนะสังโยค (มีตัวสะกดและตัวตาม)

ให้ถ่ายถอดตามลำดับดังนี้

๒.๑ ถ่ายถอดพยัญชนะตัวต้นก่อน ถ้าพยัญชนะซ้อนกัน 2 ตัว ให้ถ่ายถอดพยัญชนะตัวที่อยู่ด้านบนก่อนแล้วใส่เครื่องหมายพินทุ (.) ไว้ใต้ แล้วจึงถ่ายถอดตัวที่อยู่ข้างใต้(ตัวเชิง) หลังจากนั้นจึงถ่ายถอดสระจม(ถ้ามี)

๒.๒ ถ่ายถอดพยัญชนะตัวถัดไปและสระจม(ถ้ามี) ตามลำดับอักษรวิธีการเขียนคำอักษรไทย

๒.๓ ถ้ามีนิคหิตกำกับ ให้ถ่ายถอดเป็นเครื่องหมายนิคหิตเหมือนเดิม และเขียนไว้ตามตำแหน่งเดิม

คำอักษรขอม	ลำดับการถ่ายถอด	อักษรวิธีไทย
^{๑ ๓ ๒} 	๑ ๒ ๓ ๔ ส พ ุ เ พ	สพพะ
^{๑ ๕} 	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ท , ก , ข °	ทุกข์
^{๑ ๔ ๓ ๕} 	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ พ , ท โ ฐ	พทุโธ
^{๒ ๕} ^{๑ ๒ ๔ ๕} 	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ อ ุ ป ุ ป ำ ท ำ	อุปปาทา
^{๑ ๒} 	๑ ๒ ๓ ๔ ก ต ุ ว ำ	กตวา
^{๑ ๔ ๕} 	๑ ๒-๓ ๔ ๕ ๖ อี น ทุ ร ิ ย	อินทริย

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

การเขียนพยัญชนะสังโยค

พยัญชนะสังโยค หมายถึง การเขียนพยัญชนะซ้อนกัน โดยไม่มีสระมาคั่นในระหว่าง ตัวหนึ่งเป็นตัวสะกด(สังโยค)อีกตัวหนึ่งเป็นตัวตาม สระจะใช้กำกับพยัญชนะตัวตาม โดยมีตัวอย่างดังนี้

การเขียนพยัญชนะสังโยคภาษาบาลี (คำบาลีที่มีตัวสะกดและตัวตาม)

วรรค ก

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
กก	วกกั	វក្ក	ไต, เปลือกไม้
กข	ภิกขุ	វិក្ក	ภิกษุ
คค	วคคุ	វត្ថ	ไฟเราะ, งาม, ดี, น่าชอบใจ
คฆ	ปคฆร	បត្តរ	ไหลออก, หลั่งออก
งก	ปงก	បង្ក	ตม, เปลือกตม, ความติดพัน
งข	กงขา	កង្ក	ความแคลงใจ, สงสัย
งค	วงคั	វង្ក	ถ้อยคำ
งฆ	लगฆ	លង្ក	กระโดด, โลด, ไป

วรรค จ

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
จจ	นจจั	នង្ក	การพ้อน, การรำ, การเต้น
จฉ	ปุจฉา	បុជ្ជ	คำถาม, การถาม
ชช	อชช	វង្ក	วันนี้, เต็มนี้, บัดนี้
ชฌ	อชฌาจาร	វង្កាចារ	ความประพดิล่วง, ความประพดิดีชั่ว
ฉจ	กฉจัน	កង្ក	ทองคำ
ฉฉ	สฉฉน	សង្ក	ดาดาชแล้ว
ฉช	สฉชชาติ	សង្កាចិ	ความเกิด
ฉฌ	ปฉฌา	បង្ក	ปัญญา

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรอาหรับในพระไตรปิฎก

วรรค ฎ

ตัวซ้อน

คำบาลี

คำอักษรขอม

ความหมาย

ฎฎ

อฎฎ

វ្រ្ម្រ

คดี, ความบีบคั้น, อันตราย

ฎจ

กฎจ

វ្រ្រ្រ

ไม้, ฟืน

๗๗

ฉ๗๗๗

ឆ្រ្រ្រ

ทิ้ง

๗๓

ว๗๓

វ្រ្រ្រ

เจริญ, รุ่งเรือง, งอกงาม

ณณ

กณณ

វ្រ្រ្រ

เข้าศึก, หนาม, แรค, กวาง

ณจ

กณจ

វ្រ្រ្រ

คอ

ณ๗

กณ๗

វ្រ្រ្រ

ลูกปืน, ลูกศร, ก้าน, ลำต้น

ณฒ

สุนฒ

ស្រ្រ្រ

จึง

ณณ

กณณ

វ្រ្រ្រ

หู, มุม, ป่า, ที่สุด

วรรค ต

ตัวซ้อน

คำบาลี

คำอักษรขอม

ความหมาย

ตต

ปตต

ប្រ្រ

ทหารราบ, ทหารเดินเท้า

ตถ

วตถ

វ្រ្រ

ผ้า, เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม

๓๓

ม๓๓

ម្រ្រ

ความอ่อน, ความอ่อนโยน

๓ธ

พ๓ธ

ព្រ្រ

บ่วง, การผูก, การมัด

นต

ปนต

ប្រ្រ

ราวป่า, แถว, แนว, เส้นบรรทัด

นถ

ปนถ

ប្រ្រ

ทาง, ทางเปลี่ยว, ถนน

น๓

จน๓

ជ្រ្រ

พระจันทร์, ความสบายใจ

นธ

รณธ

វ្រ្រ

รู, ช่อง, โพลง, ความบกพร่อง

น๓

ชน๓

ជ្រ្រ

เช่า, หัวเช่า

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

วรรค ป

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
ปป	ชปปา	ជ្រ្មា	ความปรารถนา, ความเหนียวรั้ง
ปผ	บุปผิ	បុប្ផិ	ดอก, ดอกไม้, บุปผา
พพ	บุพพ	បុព្វ	ทิศตะวันออก, ทิศบูรพา
พภ	คพภ	កត្ត	ห้อง, ห้อง, ผู้เกิดในครรรภ์
มป	จมปก	ជម្រក	ดอกจำปา, ต้นจำปา
มผ	สมผสส	សម្ព័ស្ត	สัมผัส
มพ	กมพลั	កម្រង	ผ้าทอด้วยขนสัตว์
มภ	ฉมภี	ឆម្ពិ	สะดุ้ง, ตกใจกลัว
มม	จम्म	ជម្រ	หนัง, หนังสัตว์, โถ

เศษวรรค ซ้อน/กล้ำ เช่น

ตัวซ้อน	คำบาลี	คำอักษรขอม	ความหมาย
ยย	เถยย	ថេយ្យ	โจร, ขโมย
ยห	ปคยห	បក្កយ	ประคองแล้ว
ลย	กลยณ	ក្រយាណ	ดี, งาม
ลล	บุลลิจคิ	បុល្លិក	เพศชาย
วห	ชีวหา	ជីវា	ลีน
สส	ปุริสสส	បុរិស្ស	ของบุรุษ
สย	อालสยิ	អាសយ	ความเกียจคร้าน
งขย	สงขยิ	សង្ឃ	ความสิ้นไป
นตว	คนตวา	កត្ត	ไปแล้ว

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ตารางสรุป : แสดงพยัญชนะสังโยคอักษรขอม ภาษาบาลี

พยัญชนะวรรค

พยัญชนะสังโยค	วรรค ก	วรรค จ	วรรค ฎ	วรรค ต	วรรค ป
๑ ซ้อน ๑	กร กก	จร จจ	ฎร ฎฎ	ตร ตต	ปร ปป
๑ ซ้อน ๒	กร กข	จร จฉ	ฎร ฎฉ	ตร ตถ	ปร ปฝ
๓ ซ้อน ๓	กร กค	จร จช	ฎร ฎช	ตร ตท	ปร ปพ
๓ ซ้อน ๔	กร กฌ	จร จฌ	ฎร ฎฌ	ตร ตธ	ปร ปภ
๕ ซ้อน ๑	กร งก	จร ฌจ	ฎร ฌฎ	ตร ฌต	ปร ฌป
๕ ซ้อน ๒	กร งข	จร ฌฉ	ฎร ฌฉ	ตร ฌถ	ปร ฌฝ
๕ ซ้อน ๓	กร งค	จร ฌช	ฎร ฌช	ตร ฌท	ปร ฌพ
๕ ซ้อน ๔	กร งฌ	จร ฌฌ	ฎร ฌฌ	ตร ฌธ	ปร ฌภ
๕ ซ้อน ๕	-	จร ฌณ	ฎร ฌณ	ตร ฌน	ปร ฌม

เศษวรรค เป็นตัวสังโยคและตัวตามได้บางกรณี (ดูรายละเอียดเรื่องเศษวรรคในบทที่ ๒)

พยัญชนะเศษวรรค สังโยค / กล้า						
กร กย	กร ชร	จร ตว	ปร ปย	ตร ลล	ปร สส	
กร กร	กร ชว	จร ทม	ปร พย	ตร ลห	ปร ทม	
กร กถ	กร ฌห	จร ทร	ปร พร	ตร วย	ปร หย	
กร กว	กร ฌย	จร ทว	ปร มย	ตร วห	ปร หว	
กร ขย	กร ฌย	จร ฌย	ปร มห	ตร สต	ปร พห	
กร ขว	กร ฌย	จร ฌว	ปร ยย	ตร สน	ปร งขย	
กร คย	กร ฌห	จร ฌนย	ปร ยว	ตร สม	กร นตว	
กร คร	กร ฌย	จร ฌนว	ปร ยห	ตร สย	กร นทร	
กร คว	กร ฌย	จร ฌนห	ปร ลย	ตร สว	กร สตร	

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ตัวเลข

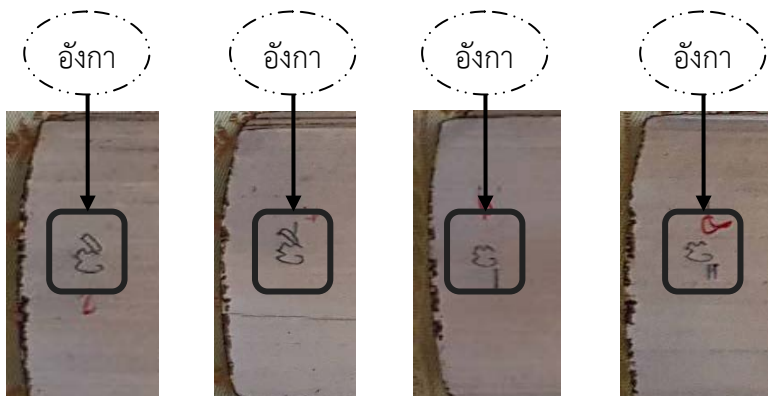
ตัวเลขอักษรขอมมีลักษณะใกล้เคียงกับเลขไทยในปัจจุบัน เป็นเลขฐานสิบ คือ ๐ - ๙ โดยมีรูปอักษร ดังนี้

ไทย	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
ขอม	๐	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
อารบิก	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

เครื่องหมาย

เครื่องหมายบอกลำดับหน้าลาน ซึ่งเรียกว่า “อังกา” เป็นเครื่องหมายบอกให้รู้ลำดับหน้าของใบลาน โดยใช้พยัญชนะประสมกับสระ ๑๐ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ โอ เอา รวมกับอนุสวาระหนึ่งตัวและวิสระคะอีกหนึ่งตัวในภาษาสันสกฤต รวมเป็น ๑๒ ตัว ไล่ไปตามลำดับ โดยเริ่มที่ตัว ก ก่อน ดังตัวอย่าง

ก	กา	กิ	กี	กุ	กู	เก	ไก	โก	เกา	กั	กะ
กร	กรร	กริ	กรี	กรุ	กรู	กรเ	กรไ	กรอ	กรเา	กรั	กระ
ข	ขา	ขิ	ขี	ขุ	ขู	খে	খৈ	খো	খো	খঁ	খে
๑	๑า	๑ิ	๑ี	๑ุ	๑ู	๑เ	๑ไ	๑อ	๑เา	๑ั	๑ะ

ภาพที่ ๓ : ตัวอย่างคัมภีร์ใบลานและเครื่องหมายบอกหน้าลาน อักษร จิ จี จุ จู

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

ตัวอย่าง : บทชัตธรรมนियามสูตร

ยัม เว นิพพานถาณสส	ถาณัม ปุพเพ ปวตตเต
• ยัม เระ มิตฺถาณถาณสฺย	ถฺมาณัม ชฺเรฺยฺย ชฺรุตฺเต
ตสเสว วิสยํภูตา	ยายัม ธมฺมนิยามตา
ตสฺยฺเร ชฺรยํชฺรุตฺตา	ชฺเรยํ ชฺรยํชฺรยํชฺรุตฺตา
อนิจฺจตา ทุกฺขตา จ	สพฺเพสํ จ อนตตตา
หฺมมิจฺจตา ชฺรยํชฺรุตฺตา	ชฺเรยํ ชฺรยํชฺรยํชฺรุตฺตา
ตสสา ปกาสกํ สุตตํ	ยัม สมพฺพุเทน ภาสิตํ
ตสฺยฺเร ชฺรยํชฺรุตฺตา	ยัม ชฺรยํชฺรยํชฺรุตฺตา
สาธุนํ ถาณจาเรน	ยถา พุทฺเฑน เทสิตํ
ชฺรยํชฺรุตฺตา	ชฺเรยํ ชฺรยํชฺรยํชฺรุตฺตา
โยนิโส ปฏฺิปปตฺยตถํ	ตํ สุตตฺนตํ ภาณาม เส ฯ
ชฺเรยํชฺรุตฺตา	ชฺเรยํ ชฺรยํชฺรยํชฺรุตฺตา

คาถา เย ธัมมา : คาถาหัวใจพระพุทธศาสนา

เย ธมฺมา เหตุปฺปภา	เตสํ เหตุํ ตถาคโธ อาท
ชฺเรยํชฺรุตฺตา	ชฺเรยํชฺรุตฺตา
เตสญฺจ โย นิโรโธ จ	เอวํ วาที มหาสมโณติ ฯ
ชฺเรยํชฺรุตฺตา	ชฺเรยํชฺรุตฺตา

របៀបដកអក្សរអក្សរខ្មែរ

ច្បាប់ : ទំព័រ ១

សាវត្ថុយំ វិរ មហាសុត្តន្តោ នាម កុដ្ឋនិកោ អហោស អខ្សោ មហាទ្ធនោ
 មហាគោតោ អបុត្តកោ ។ ឆោ ខកទិវសំ ធម្មាធិតំ តស្វា ធម្មាស្វា កាតច្ឆន្តោ
 អន្តរាមត្តេ សម្មាសាមី ខកំ ចម្បត្តិ ធិន្វា អយំ មហោសក្ខាយ ទេវតាយ បរិត្តបិតោ
 តត្សរិទិ តត្ស ហោណ្ណតាតំ សោណបេត្វា មាភារបរិក្ខេបំ កាភាយេត្វា វាណុកំ ឡិវិវាយេត្វា
 ធម៌បតារកំ ឡស្សាយេត្វា ចម្បត្តិ អលទ្ធិត្វា បុត្តំ វា ធិតំ វា លវិត្វា តុប្បាវំ
 មហាសក្ការំ ករិស្សានីទិ បត្តនំ កត្វា បក្កាមិ ។

អប្បស្ស ភិយាយ កុដ្ឋិយំ តត្តោ បទិណ្ណាស ។ ឆោ តត្សរ តត្តបរិហារំ អនាស ។
 សា ធម្មាសម្មយេន បុត្តំ ខវាបិ ។ សេដ្ឋី អត្តនា មាធិតំ ចម្បត្តិ ធិន្វាយ លទ្ធិត្វា តត្ស
 មាណេទិ នាមំ អកាស ។ អបរតាតេ អញ្ញំ បុត្តំ លវិ ។ តត្ស បុណ្ណមាណេទិ នាមំ កត្វា
 តត្សរិ មហាមាណេទិ នាមំ ករិ ។ តេ ចយប្បត្តេ ឧបទេនេន ពុទ្ធិសុ ។ អបរតាតេ
 មាតាបិតារោ កាលមកំសុ ។ សព្វំ តោតំ ឱដ្ឋិយេច ចករេសំ ។

តនា សាវត្ថុយំ សត្ត មនុស្សកោដិយោ ចសន្តិ ។ តេសុ សត្ត ធម្មកថំ សុត្វា
 បញ្ចកោដិមត្តា មនុស្សា អរិយសាវកា វាតា ទ្រកោដិមត្តា បុប្ផនា ។ តេសុ អរិយ
 សាវកានំ ទ្រយេច វិទ្ធានិ អហេសំ បុរេតត្តំ ទានំ ទេដ្ឋិ បណ្ណតត្តំ តត្តមាណេទិវាតា
 តត្តកេសុប្បមាណេទិ តាហាយេត្វា ធម្មស្ស ចម្បត្តាយ តត្តនិ ។

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

คำอ่านธรรมบทอักษรไทย : เรื่องที่ ๑

สาวตถิย์ กิร มหาสุวรรณโณ นาม กุญฺมพิโก อโหสิ อทุโธ มหฺทธโน
มหาโกโค อปุตฺตโก ฯ โส เอกทิวส์ นหฺนตติถฺถิ คฺนตฺวา นหฺตฺวา อาคจฺจโนโต
อนฺตรามคฺเค สมฺปนฺนสาขิ เอกิ วนฺปปตฺตี ทิสฺวา, อัย มหฺสกุขาย เทวตฺาย ปรีคฺคหิโต
ภวิสฺสตีติ ตสฺส เหมฺจฺจภาคิ โสธาเปตฺวา ปาการปรีกฺเขปฺ การฺยาเปตฺวา วาลุกิ โอยฺกฺราเปตฺวา
ชชปตฺกํ อุสฺสาเปตฺวา วนฺปปตฺตี อลงฺกริตฺวา ปุตฺตํ วา อีตฺริ วา ลภิตฺวา ตุมฺหากิ
มหาสฺกการิ กริสฺสามีติ ปตฺถนํ กตฺวา ปกุกามิ ฯ

อดสฺส ภริยาย กุจฺฉิยิ คพฺโภ ปตฺติภูจฺจาสิ ฯ โส ตสฺสา คพฺภปริหาริ อทาสิ ฯ
สา ทสฺมาสจฺเจเนน ปุตฺตํ วิชฺชาเย ฯ เสฏฺฐิ อตฺตนา ปาลิตํ วนฺปปตฺตี นิสฺสาย ลทฺตตฺตา
ตสฺส ปาโลติ นามิ อกาสิ ฯ อปรภาเค อณฺณํ ปุตฺตํ ลภิ ฯ ตสฺส จุลฺลปาโลติ นามิ
กตฺวา, อีตฺรสฺส มหาปาโลติ นามิ กริ ฯ เต วยฺปปตฺเต ฆรพฺนธเนน พนฺธีสุ ฯ
อปรภาเค มาตาปิตโร กาลมกิสฺสุ ฯ สพฺพํ โภคิ ทฺวินฺนเยว วิวเรสิ ฯ

ตทา สาวตถิยิ สตตฺ มนฺุสฺสโกภฺปิโย วสนฺติ ฯ เตสุ สตฺถุ ฅมฺมกถิ สุตฺวา
ปลฺยจฺโกภฺปิมตฺตา มนฺุสฺสา อริยฺสาวกา ชาตา, เทวโกภฺปิมตฺตา ปุณฺุชฺชนา ฯ เตสุ อริย-
สาวกานํ เทวเยว กิจฺจํนิ อหฺสิ, ปุเรภตฺตํ ทานํเทเนติ, ปจฺฉภตฺตํ คฺนธฺมาลาทิตฺถตา
วตฺถเกสชฺชปานกาที คาทาเปตฺวา ฅมฺมสฺสวณฺตถาย คจฺจนฺติ ฯ

សេចក្តីសម្រេចការសម្រេច

រាយរង : ចក្ខុវិស័យនៃបុគ្គលិក

ចរណ៍ : រឿងទី ២

“បរេ ច ន ឧបាសម្ព័ន្ធិតិ ត្រង់ ធម្មនេសង្គំ សត្វា យេតទនេ ចហរន្តោ កោសន្ទិកេ
វិក្ក អារត្ត កថេស ។”

កោសន្ទិយំ ហិ ខេហសតារាមេ បញ្ចសតបញ្ចសតបរិចារា ទ្វេ វិក្ក ឧហរិស្ក
ឧធម្មនេ ច ធម្មក្រិកោ ច ។ សេតុ ធម្មក្រិកោ ខកនិកសំ សវិកលញ្ចំ កត្វា ឧនក
កោដ្ឋកេ អាចមនឧនកាចសេសំ តាវនេ ខ្សែត្វា ធិក្ខនិ ។ បដ្ឋា ឧធម្មនេ តត្ថ
បទន្តោ តំ ឧនកំ ធិស្វា ធិក្ខនិក្វា តត្រំ បុដ្ឋិ អាតុសោ តយា ឧនកំ ខ្សែត្ថិ ។ អាម
អាតុសោតិ ។ វិ បនេត្ថ អាបត្តិកាតំ ន បាណាសិ ។ អាម ន បាណាសិ ។ ហោតាតុសោ
ខត្ថ អាបត្តិ ។ តេនហិ បដ្ឋិក្ខិក្វា ធិ ធិ ។ សចេ បន តេ អាតុសោ អសញ្ញិ អសតិយា
កតំ ធិ អាបត្តិ ។ សោ តស្វា អាបត្តិយា អនាបត្តិធិ អហោស ។ ឧធម្មនេ ធិ
អត្ថសោ ធិស្វិកកាតំ អយំ ធម្មក្រិកោ អាបត្តិ អាបដ្ឋមាសោ ធិ ន បាណាសិ អាហោស ។
តេ តស្វា ធិស្វិកកេ ធិស្វា ត្រ្យាកំ ឧបដ្ឋាយោ អាបត្តិ អាបដ្ឋិក្វា អាបត្តិកាតំ ន បាណាសិ
អាហរិស្ក ។ តេ តត្វា អត្ថសោ ឧបដ្ឋាយស្វា អាហោសំ ។ សោ ខតមាហា អយំ ឧធម្មនេ
បុព្វេ អនាបត្តិ តត្វា តតាធិ អាបត្តិ តតិ បុសាតាធិ ខសោតិ ។

តេ តស្វា ត្រ្យាកំ ឧបដ្ឋាយោ បុសាតាធិ កថយីស្ក ។ តេ ខតំ អញ្ញមញ្ញ
កលហំ ចម្បយីស្ក ។ តតោ ឧធម្មនេ ឡិកាសំ លវិក្វា ធម្មក្រិកស្វា អាបត្តិយា អនស្វនេ
ឧខេបដ្ឋិយក្រម្មំ អកាស ។ តតោ បដ្ឋាយ តេសំ បដ្ឋយនាយកា ឧបដ្ឋាយិ ទ្វេ កោដ្ឋសា
អហោសំ ។

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

คำอ่านธรรมบทอักษรไทย : เรื่องที่ ๒

ปเร จ น วิชานนุสติ อิมํ ฌมมเทสนํ สตถา เขตวเน วิหรรนโต โกสมพิเก
ภิกขุ อารพภ กเถสิ ฯ

โกสมพิยํ ทิ โฆสิตารามะ ปณจสตปณจสตปริวาราว เทว ภิกขุ วิหริสุ
วินยธโร จ ฌมมกถิโก จ ฯ เตสุ ฌมมกถิโก เอกทิวสํ สรีรวลลขํ กตวา อุทก-
โกฏฐเก อัจจนอุทกาวเสสํ ภาชเน จเปตวา นิกขมิ ฯ ปจฉา วินยธโร ตตถ
ปวิฏฐโร ตํ อุทกํ ทิสวา นิกขมิตวา อิตฺรํ ปุจฉิ อาวุโส ตยา อุทกํ จปิตนติ อาม
อาวุโสติ ฯ ก็ ปเนตถ อาปตติภาवं น ชานาสีติ ฯ อาม น ชานามีติ ฯ โหตาวุโส
เอตถ อาปตตีติ ฯ เตนหิ ปฎิกกริสสามิ นนติ ฯ สเจ ปน อาวุโส อสณจิจจ อสติยา
กตํ นตถิ อาปตตีติ ฯ โส ตสสา อาปตติยา อนาปตติทิฏฐิ อโหสิ ฯ วินยธโรปิ
อตตโน นิสสิตกานํ อยํ ฌมมกถิโก อาปตตี อาปชชมาโนปิ น ชานาตีติ आरोเจสุ ฯ
เต ตสส นิสสิตเก ทิสวา ตุมหากํ อุปชฌायो อาปตตี อาปชชิตวาปิ อาปตติภาवं น
ชานาตีติ อาหंसุ ฯ เต คนตวา อตตโน อุปชฌายสส आरोเจสุ ฯ โส เอวมาห อยํ
วินยธโร ปุพเพ อนาปตตีติ วตวา อิทานิ อาปตตีติ วทติ มุสาวาที เอโสติ ฯ

เต คนตวา ตุมหากํ อุปชฌायो มุสาวาทีติ กถียิสฺสุ ฯ เต เอวํ อณณมณณํ
กลหํ วฑฒยีสฺสุ ฯ ตโต วินยธโร โอกาสํ ลภิตวา ฌมมกถิกสส อาปตติยา อทสสเน
อุกเขปนียกมมํ อกาสิ ฯ ตโต ปฏฐาย เตสํ ปจจยทายกา อุปฏฐากาปิ เทว โภฏฐาสา
อเหสุ ฯ

សេចក្តីបញ្ជាក់ការសម្រេច

រាយការណ៍ : ច្បាប់សីលធម៌នៃព្រះពុទ្ធសាសនា

ប្រាណិយមៈ : ប្រាណិយម ៤

ប្រាណិយម ៤

ក្រៅពីនេះ បញ្ជាក់ប្រាណិយម ៤ និង ឧទ្ទេសំ អាកច្ឆន្តិ ។

- យោ បណ វិក្កុ វិក្កុដំ សក្ខាសាខីសមាបន្តោ សក្ខំ កប្បប្បខាយ ទុព្វប្បំ កណាទកត្វា មេដ្ឋំ ធម្មំ បដិសេចេយ្យ កន្តមសោ ទិវង្គណតតាយថិ ប្រាណិយោ ហោតិ អសំចាសោ ។

- យោ បណ វិក្កុ តាមា ចា ករញ្ញា ចា អនិដ្ឋំ ដេយ្យសដ្ឋាតំ កានិយេយ្យ បរាទុយេ កានិស្តានាទេ កថាសោ ហោរំ តហេត្វា ហនេយ្យំ ចា ពន្លេយ្យំ ចា បញ្ជាដេយ្យំ ចា ហោរោស ពាលោស មុខ្យោ ដេសោសតិ តហរុបំ វិក្កុ អនិដ្ឋំ កានិយមាសោ អយម្មិ ប្រាណិយោ ហោតិ អសំចាសោ ។

- យោ បណ វិក្កុ សព្វិច្ឆ មនុស្សទត្តបំ ខ្មែតា ចោរោបេយ្យ សត្វហារកំ ចាស្ស បរិយេសេយ្យ មរណាទណំ ចា សំចន្លេយ្យ មរណាយ ចា សមាទបេយ្យ កន្តោ មុរិស កំ តុម្ហិមិណា ម្យាបកេន ទុខ្មែតេន មតន្តេ ខ្មែតា សេយ្យោតិ តតិ ចិត្តមសោ ចិត្តសទ្ធក្យោ កណេកបរិយាយេន មរណាទណំ ចា សំចន្លេយ មរណាយ ចា សមាទបេយ្យ អយម្មិ ប្រាណិយោ ហោតិ អសំចាសោ ។

- យោ បណ វិក្កុ អនិវាជំ ឧត្តិមនុស្សធម្មំ កត្តបណាបិកំ កលមរិយញ្ញាណ ទស្សនំ សមុទាចេយ្យ តតិ វាណាមិ តតិ បស្សានីតិ តតោ កបរេន សមយេន សមនុត្តា បរិយមាសោ ចា កសមនុត្តាបរិយមាសោ ចា កាបន្តោ ទស្សនាបេក្ខោ ខំ ចន្លេយ្យ កថាន មេតំ កាតុសោ កតំ វាណាមិ កបស្សំ បស្សានី តុដ្ឋំ មុសា ទលបិដ្ឋិ កញ្ញត្ត កនិមាណា អយម្មិ ប្រាណិយោ ហោតិ អសំចាសោ ។

ខេត្តស្រុកប្រាសាទស្រីសោយ

រាយការណ៍ : ឯកសារវិទ្យាសាស្ត្រប្រាសាទ

របបដឹកអានព្រះត្រៃបិដកឯកសារខេត្ត

ខុទ្ទកនិកាយ

ឧទាន

និមោ តស្ស កតតតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

១ ពោធិវគ្គ

១ បឋមពោធិវគ្គ

១ ខែម្រេ សុតំ ខែកំ សមយំ កតតា ឧត្តរោយំ ចហរតិ នដ្ឋា នេព្វកាយ តិវេ
ពោធិវគ្គម្ពលេ បឋមាវិសម្ពុទ្ធា ។ តេន ខោ បន សមយេន កតតា សត្តាបំ ខែកបល្លខ្ព្ពន
និវេស្តោ ហោតិ ចម្ពុតិស្ស ឧបនិសំ វេនី ។ អឯ ខោ កតតា តស្ស សត្តាបាស្ស អដ្ឋយេន តម្កា
សមាធិម្មា ចុដ្ឋវិគ្គា វតិយោ បឋមំ យោនំ បដិច្ចសម្មប្បាទំ អនុលោមំ សាធុកំ មនសាកាស

តិវិ តម្កា សតិ តនំ ហោតិ តម្កាប្បាណ តនំ ឧប្បដ្ឋតិ យនិទំ អច្ឆាបច្ឆយោ
សត្វាភ សត្វាបច្ឆយោ ចញ្ញាណំ ចញ្ញាណបច្ឆយោ នាមរុបំ នាមរុបបច្ឆយោ សឱរយតនំ
សឱរយតនបច្ឆយោ ជញ្ជោ ជញ្ជបច្ឆយោ វេទនា វេទនាបច្ឆយោ តណ្ហា តណ្ហាបច្ឆយោ
ឧទានានំ ឧទានានបច្ឆយោ កតោ កតបច្ឆយោ វាតិ វាតិបច្ឆយោ វរាមរណំ វោកបរិទេស
ឧត្តរោមនស្ស ឧទានាសា សម្ពុទ្ធិ ខែមេតស្ស កេតលស្ស ឧត្តរោមនស្ស សម្មនយោ ហោតិវិ ។

អឯ ខោ កតតា ខែមត្តំ វិគ្គិកា តាយំ វេលាយំ តមំ ឧទានំ ឧទានេស

យនា ហេតេ វាតុកតតនិ ធម្មា
អាតាបិសោ លាយតោ ព្រោហុណស្ស
អឯស្ស កត្វា ចបយនិ សព្វា
យតោ បឋមាវិ សហេតុធម្មនិ ។ បឋមំ ។

ខេត្តស្រីរតនាបុរី

រាយរិះរិះ : ចក្ខុវិស័យនៃឃ្លានភិក្ខុ

ជំនួញបដិបត្តិ ចេតនា ចេតនាបដិបត្តិ តណ្ហា តណ្ហាបដិបត្តិ ឧទ្ធានាណំ ឧទ្ធានាណបដិបត្តិ
កថា កថាបដិបត្តិ ជាតិ ជាតិបដិបត្តិ ជ័រមរណំ សោកបរិទេសឧក្ខន្ធនាមន្យុទ្ធាយាសា
សម្មតន្ត្រី ឧបសម្ព័ន្ធករ កេរលស្ស ឧក្ខន្ធក្នុងស្ស រដ្ឋធម្មោ ហោតិ ។

អនុជ្ឈាយ ភ្លេច អសេសទាតនិកោដា សង្ខារនិកោដា សង្ខារនិកោដា ចញ្ញាណ
និកោដា ចញ្ញាណនិកោដា អាមរុបនិកោដា អាមរុបនិកោដា សង្ខាយតននិកោដា
សង្ខាយតននិកោដា ជំនួញនិកោដា ជំនួញនិកោដា ចេតនានិកោដា ចេតនានិកោដា តណ្ហា
និកោដា តណ្ហានិកោដា ឧទ្ធានាណនិកោដា ឧទ្ធានាណនិកោដា កថានិកោដា កថានិកោដា ជាតិ
និកោដា ជាតិនិកោដា ជ័រមរណំ សោកបរិទេសឧក្ខន្ធនាមន្យុទ្ធាយាសា អិរុដ្ឋន្ត្រី ឧបសម្ព័ន្ធករ
កេរលស្ស ឧក្ខន្ធក្នុងស្ស និកោដា ហោតិ ។

អថ ខោ កតតា ឧបសម្ព័ន្ធករ ចតិក្ខុ តាយំ ចេតាយំ តមំ ឧទានំ ឧទានេវ
យនា ហតេ ថាតុកតន្ត្រី ធម្មា
អាតាបិណោ ឈាយតោ ព្រាហ្មណស្ស
ចន្ទបយំ ចិដ្ឋតិ ហារសេនំ
សុរិយោច ភ្នំតាសយមន្តលិក្ខន្តិ ។ តតិយំ ។

៤ ធម្មបទបទដ្ឋកថា

៤ ឧបសម្ព័ន្ធករ ឧបសម្ព័ន្ធករ កតតា ឧក្ខន្ធកេរល ចហារិ ធម្មា នេវព្រាហ្មយ តិរេ អថ
ថាវនិព្រាហ្មេ បធម្មាវិសម្មតោ ។ តេន ខោ បន សមយេន កតតា សត្តាបំ ឧបសម្ព័ន្ធករ
និសង្កោ ហោតិ ចមុតិសុខបដិសំចេតិ ។ អថ ខោ កតតា តស្ស សត្តាបស្ស អន្ធមេន តណ្ហា
សមាធិស្ស តុដ្ឋាស ។

អថ ខោ អញ្ញតកោ បុប្ផាភិកោ ព្រាហ្មណោ យេន កតតា តេនុបសម្ព័ន្ធករ
ឧបសម្ព័ន្ធករ កតតា សង្ខី សម្មោធិ ។ សម្មោធិយំ កថំ ហារណិយំ ចតិសារេត្វា ឧបសម្ព័ន្ធករ
អន្ធមេន ។ ឧបសម្ព័ន្ធករ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ កតតន្ត្រី ឧបសម្ព័ន្ធករ ពិស្តារតា ធម្មោ តោ
តោតេស ព្រាហ្មណោ ហោតិ កតតេ ថ បន ព្រាហ្មណករណា ធម្មាតិ ។

អថ ខោ កតតា ឧបសម្ព័ន្ធករ ចតិក្ខុ តាយំ ចេតាយំ តមំ ឧទានំ ឧទានេវ
យោ ព្រាហ្មណោ ពាហិតថាបធម្មោ

សេចក្តីសម្រេចការសម្រេច

រាយរិះរកៈ ច័ក្ខុវិទ្យាវិញ្ញាណវិញ្ញាណ

ឱប្បាសកោ ឱក្កសាចោ យតត្ថោ
តេន្តត្ថ តុល្លត្រាហ្មបរិយោ
ធម្មេន សោ ព្រាហ្មណោ ព្រាហ្មចារិ តទេយ្យ
យស្សស្សនា នតិ កុបិរិ លោកេតិ ។ បតុត្ថំ ។

៥ ព្រាហ្មណសុត្ត

៥ ឧប្បេ សុតំ ឧកំ សមយំ កតតា សាចតិយំ ចហរិ យេតទេ អនាបិណ្ឌិកស្ស
អារាមេ ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច មហាមោក្ខណានោ
អាយស្មា ច មហាកស្សនោ អាយស្មា ច មហាកម្មានោ អាយស្មា ច មហាកោដិកោ អាយស្មា
ច មហាកម្មិនោ អាយស្មា ច មហាជុត្តោ អាយស្មា ច អនុរុត្តោ អាយស្មា ច វេតតោ អាយស្មា
ច នត្តោ យេន កតតា តេនុបសន្តិសុ ។

អន្តរា ខោ កតតា តេ អាយស្មេន្ត ទុរតោ វ អតត្ថន្ត ឱស្មាន វិក្ក អាមន្តេស ឧតេ
វិក្កចេ ព្រាហ្មណា អតត្ថន្ត ឧតេ វិក្កចេ ព្រាហ្មណា អតត្ថន្តិ ។ ឧតំ តុត្តេ អញ្ញតោ
ព្រាហ្មណាបរិកោ វិក្ក កតតន្តំ ឧតទោច វិត្តាចតា នុ ខោ កន្តេ ព្រាហ្មណោ ហោរិ
កតមេ ច បន ព្រាហ្មណករណា ធម្មា ។

អឯ ខោ កតតា ឧតមត្ថំ ឧតិក្ខា តាយំ ចេលាយំ តមំ ឧនាណំ ឧនាណេស

ពារិក្ខា មាបកេ ធម្មេ

យេ បរិដ្ឋិ សនា សតា

ឱណសញ្ញោនា ពុត្តា

តេ ចេ លោកនំ ព្រាហ្មា ។ បញ្ចមំ ។

មហាកស្សបសុត្ត

ឧប្បេ សុតំ ឧកំ សមយំ កតតា រាជតហេ ចហរិ ចេឡ្យទេ កល្យានិកាបេ ។
តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មហាកស្សនោ បិប្ផលិកុហាយំ ចហរិ អពារិកោ
ហោរិ ឡិកោ ពារិកាណានោ ។ អឯ ខោ អាយស្មា មហាកស្សនោ អបរេន សមយេន
តមា អពារិ តុណ្ណេ ។ អឯ ខោ អាយស្មតោ មហាកស្សបស្ស តមា អពារិ តុណ្ណេ
ឧតទោហេស យន្តុណាហំ រាជតហំ បិណ្ឌាយ មាសេយ្យន្តិ ។

ខេត្តស្រុកបាណសិក

រាជធានី : ភ្នំពេញ

តេជ ខោ បណ សមយេន បញ្ញត្តាធិ នេតតាសតាធិ ឧត្តរក្កំ អាយត្តាធិ ហោត្តិ អាយស្កតោ មហាកក្ក្យបក្ក្យ វិណ្ណុត្តាបដិណ្ណតាម ។ ឥឡ ខោ អាយស្កា មហាកក្ក្យតោ តាធិ បញ្ញត្តាធិ នេតតាសតាធិ បដិក្កិវិគ្វា បុព្វណ្ណសមយំ ធិតាសេត្វា បត្តបដិច្ចាធិតាម រាជតបំ វិណ្ណុត្តាម តាធិ យេន ធីធិឧត្តរខា កបណតាធិ យេសកាតាធិ ។ ឥឡសា ខោ កតតា អាយស្កតំ មហាកក្ក្យបំ រាជតបោ វិណ្ណុត្តាម ចរតំ យេន ធីធិឧត្តរខា កបណ តាធិ យេសកាតាធិ

ឥឡ ខោ កតតា ឯតមត្តំ ទិវិក្វា តាយំ ចេណាយំ តមំ ឧណាណំ ឧណាធិត

អនុញ្ញាត្តិ បណ្ឌិត ឧត្តរក្កំ សាទេ បដិក្កំ
វិណ្ណុត្តាធិត ចណ្ណេសំ តមបំ ព្រឹតិ ព្រាហ្មណ្ណិ ។ ឆ្នាំ ។

៧/ អធិប្បនិម្មន្ត

៧/ ឯតមត្តំ សុតំ ឯកំ សមយំ កតតា តាធិ ឧបាទិ អធិប្បនិម្មនេ ចេតិយេ អធិប្បនិម្មន្ត យក្ក្យ កតតេ ។ តេជ ខោ បណ សមយេន កតតា វត្តក្ការតិវិសាយំ អញ្ញោកាសេ ធិសន្នោ ហោតិ នេតោ ច ឯកមេកំ ដុសាយតិ ។ ឥឡ ខោ អធិប្បនិម្មនេ យក្កោ កតតោ តាយំ ធីធិតត្តំ លោមបំសំ ឧប្បាទេតកាមោ យេន កតតា តេជុបសុតិ ។ ឧបសុតិក្វា កតតោ អធិប្បនិម្មន្ត អក្កុណោ បក្កុណោតិ អក្កុណបក្កុណិកំ អក្កាស ឯសោ តេ សមណ វិសាហោតិ ។

ឥឡ ខោ កតតា ឯតមត្តំ ទិវិក្វា តាយំ ចេណាយំ តមំ ឧណាណំ ឧណាធិត

យេន សកេស្ក ធីធិតត្តំ ផារត្ត ហោតិ ព្រាហ្មណោ
ឥឡ ឯតំ វិសាចញ បក្កុណញាតិកត្តិ ។ សត្តមំ ។

คำอ่านพระไตรปิฎกอักษรขอม

ขุทฺทกนิกาย

อุทาน

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. โพธิวคค

๑. ปฐมโพธิสูตร

[๑] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลาญํ วิหริติ นชฺชา เนรณฺชราย ตีเร โพธิ-
รุกขมฺมูลे ปจฺมาภิสฺมพุทฺโธ. เตน โข ปน สมเยน ภควา สตฺตาทํ เอกปลลฺงเกน นิสฺสินฺโน โหติ
วิมฺุตฺติสฺสุขปฺภิสฺสเวทึ. อถ โข ภควา ตสฺส สตฺตาทสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สมฺมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา
รตฺติยา ปจฺมํ ยามํ ปฏฺิจจสมฺุปปาทํ อนุโลมํ สารุกํ มนฺสากาสึ :

อิติ อิมสฺมี สติ อิทํ โหติ อิมสฺสุปฺปาทา อิทํ อุปฺปชฺชติ, ยทึทํ อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา
สงฺขารปจฺจยา วิณฺญาณํ, วิณฺญาณปจฺจยา นามรูปํ, นามรูปปจฺจยา สฬายตฺนํ, สฬายตฺน-
ปจฺจยา ผสฺสโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา, ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ,
อุปาทานปจฺจยา ภโว, ภวปจฺจยา ชาติ, ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสภปริเทวทฺทุกฺโขทมนสฺสุ-
ปายาสา สมภวณฺติ, เอวเมตสฺส เกวลสฺส ทฺทุกฺกชนฺธสฺส สมฺทโย โหตีติ.

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลาญํ อิมํ อุทานํ อุทานเณสิ :

ยทา หเว ปาตุภวณฺติ ฐมฺมา
อาตานิโน ฌายโต พฺราหฺมณสฺส
อถสฺส กงฺขา วปฺยณฺติ สพฺพา
ยโต ปชานาติ สเหตุธมฺมนฺ”ติ. ปจฺมํ.

๒. ทุตฺยโพธิสูตร

[๒] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลาญํ วิหริติ นชฺชา เนรณฺชราย ตีเร โพธิ-
รุกขมฺมูลे ปจฺมาภิสฺมพุทฺโธ. เตน โข ปน สมเยน ภควา สตฺตาทํ เอกปลลฺงเกน นิสฺสินฺโน โหติ
วิมฺุตฺติสฺสุขปฺภิสฺสเวทึ. อถ โข ภควา ตสฺส สตฺตาทสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สมฺมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา
รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ปฏฺิจจสมฺุปปาทํ ปฏฺิโลมํ สารุกํ มนฺสากาสึ :

อิติ อิมสฺมี อสฺติ อิทํ น โหติ, อิมสฺส นโรธา อิทํ นโรชฺฌติ, ยทึทํ อวิชฺชานิโรธา
สงฺขารนโรโธ, สงฺขารนโรธา วิณฺญาณนโรโธ, วิณฺญาณนโรธา นามรูปนโรโธ, นามรูปนโรธา

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

สหายนินโรธ, สหายนินโรธา ผสสนินโรธ, ผสสนินโรธา เวทนานินโรธ, เวทนานินโรธา ตณหานินโรธ, ตณหานินโรธา อุปาทานินโรธ, อุปาทานินโรธา ภาวนินโรธ, ภาวนินโรธา ชาตินินโรธ, ชาตินินโรธา ชรามรณ โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปปายาสา นิรุชฌนติ. เอวเมตสส เภวลสส ทุกขกขณธสส นินโรธ โหตีติ.

อถ โข ภควา เอตมตถ วิทิตวา ตาย เวลาย อิม อูทาน อูทานสิ :

ยทา หเว ปาตฏานติ ธมมา

อาตานิโน ฉายโต พราหมณสส

อถสส กงขา วปยนติ สพพา

ยโต ขย ปจจยาน อเวตีติ. ทุตย.

๓. ตติยโพธิสูตร

[๓] เอวเม สุต:- เอก สมย ภควา อรุเวลาย วิหริติ นชชา เนรณชราย ตีเร โพธิ- รุกขมุเล ปจมาภิสมพุทโธ. เตน โข ปน สมเยน ภควา สตตาท อเอกปลลงเกน นิสินโน โหติ วิมุตติสุขปฏิสเวตี. อถ โข ภควา ตสส สตตาทสส อจเจเนน ตมหา สมาธิมหา วุจฺจตีตวา รตติยา ปจจิม ยาม ปฏิจจสมุปปาถ อนุลอมปฏิโลม สาธุก มนสากาสี :

อิตติ อิมสมิ สติ อิท โหติ, อิมสสุปปาธา อิท อูปชชติ, อิมสมิ อสตี อิท น โหติ, อิมสส นินโรธา อิท นิรุชฌนติ, ยทิท อวิชชาปจจยา สงขารธา, สงขารปจจยา วิญญาน, วิญญานปจจยา นามรูป, นามรูปปจจยา สหายน, สหายนปจจยา ผสโส, ผสสปจจยา เวทนา, เวทนาปจจยา ตณหา, ตณหาปจจยา อุปาทาน, อุปาทานปจจยา ภาโว, ภาวปจจยา ชาตี, ชาตีปจจยา ชรามรณ โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปปายาสา สมภวนติ, เอวเมตสส เภวลสส ทุกขกขณธสส สมุทโย โหตี.

อวิชชาเย เตว อเสสสิวาคนินโรธา สงขารนินโรธ, สงขารนินโรธา วิญญานนินโรธ, วิญญานนินโรธา นามรูปนินโรธ, นามรูปนินโรธา สหายนนินโรธ, สหายนนินโรธา ผสสนินโรธ, ผสสนินโรธา เวทนานินโรธ, เวทนานินโรธา ตณหานินโรธ, ตณหานินโรธา อุปาทานนินโรธ, อุปาทานนินโรธา ภาวนินโรธ, ภาวนินโรธา ชาตินินโรธ, ชาตินินโรธา ชรามรณ โสภปริเทวทุกข- โทมนสสุปปายาสา นิรุชฌนติ, เอวเมตสส เภวลสส ทุกขกขณธสส นินโรธ โหตีติ.

อถ โข ภควา เอตมตถ วิทิตวา ตาย เวลาย อิม อูทาน อูทานสิ :

ยทา หเว ปาตฏานติ ธมมา

อาตานิโน ฉายโต พราหมณสส

วิฐุพย ติฏฐติ มารเสน

สุริโยว โอภาสยมนตลิกขนติ. ตติย.

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๔. นิหุ่กสุดต

[๔] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา อรุเวลาญํ วิหริติ นชฺชา เนรณฺชราย ตีเร อชฺปาล-
นิโครธ ปจฺมาภิสฺมพุทฺโธ. เตน โข ปน สมเยน ภควา สตฺตาหํ เอกปลลงเกน นิสฺนโน โหติ
วิมุตฺติสุขปฏิสฺสเวทึ. อถ โข ภควา ตสฺส สตฺตาหสฺส อจฺจเยน ตมฺหา สฺมาธิมฺหา วุฏฺฐาสิ.

อถ โข อถฺยตโร หุ่กชาติโก พฺราหฺมโณ, เยน ภควา, เตนุปลงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควตา สหฺธิ สมฺโมทึ. สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ. เอกมฺนตํ
จฺโิต โข สฺโส พฺราหฺมโณ ภควนตํ เอตทวโจ “กิตฺตาวตฺตา นุ โข โภ โคตม พฺราหฺมโณ โหติ, กต
เม จ ปน พฺราหฺมณกรณฺา ฅมฺมา”ติ.

อถ โข ภควา เอตมตถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลาญํ อิมํ อุทฺานํ อุทฺาเนสิ :

โย พฺราหฺมโณ พฺาหิตปาปธฺมโม
นิหุ่โก นิกฺกสาโว ยตตฺโต
เวทนต์คู วุสฺสิตพฺรหฺมจรีโย
ธมฺเมน สฺโส พฺราหฺมโณ พฺรหฺมวาทํ วเพยย
ยสฺสสฺสทา นตฺถิ กุหฺลิจิ โลเกติ. จตฺตถํ.

๕. พฺราหฺมณสุดต

[๕] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหริติ เซตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส
อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ สารีปฺตฺโต อายสฺมา จ มหาโมคคฺลลาโน อายสฺมา
จ มหากสฺสโป อายสฺมา จ มหากจฺจาโน อายสฺมา จ มหาโกฏฺฐิโต อายสฺมา จ มหากบฺปิโน
อายสฺมา จ มหาจุนฺโท อายสฺมา จ อนุรุทฺโธ อายสฺมา จ เรวโต อายสฺมา จ นนฺโท, เยน
ภควา, เตนุปลงฺกมึสฺ.

อทฺทสา โข ภควา เต อายสมฺนเต ทูโรโต ว อาคจฺฉนเต, ทิสฺวาน ภิกฺขุ อามฺนเตสิ
“เอเต ภิกฺขเว พฺราหฺมณา อาคจฺฉนติ, เอเต ภิกฺขเว พฺราหฺมณา อาคจฺฉนตี”ติ. เอวํ วุตฺเต
อถฺยตโร พฺราหฺมณชาติโก ภิกฺขุ ภควนตํ เอตทวโจ “กิตฺตาวตฺตา นุ โข ภนฺเต พฺราหฺมโณ
โหติ ? กตเม จ ปน พฺราหฺมณกรณฺา ฅมฺมา”ติ.

อถ โข ภควา เอตมตถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลาญํ อิมํ อุทฺานํ อุทฺาเนสิ :

พฺาหิตฺวา ปาปเก ฅมฺเม
ชึณฺสสฺสโยชนฺา พุทฺธา
เย จรฺนติ สทา สตา
เต เว โลกสฺมึ พฺราหฺมณา”ติ. ปถจฺม.

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

๖. มหากัสสปสูตร

[๖] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวฬุเน กลนทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา มหากัสสปิ ปิปลิคุหยาํ วิหริติ อาพาธโก โหติ ทุกฺขิโต พาฬุหคิลาโน. อถ โข อายสฺมา มหากัสสปิ อปเรน สมเยน ตมฺหา อาพาธา วุฏฺฐาสิ. อถ โข อายสมโต มหากัสสปสฺส ตมฺหา อาพาธา วุฏฺฐิตสฺส เอตทโหสิ “ยณฺฺนนาหํ ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิเสยฺยน”ติ.

เตน โข ปน สมเยน ปญฺจมตฺตานิ เทวตาสตานิ อุตฺตํ อปนฺนานิ โหนติ อายสมโต มหากัสสปสฺส ปิณฺฑปาตปฏิลาภาย. อถ โข อายสฺมา มหากัสสปิ ตานิ ปญฺจมตฺตานิ เทวตาสตานิ ปฏิทฺธิปิตฺวา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทฺยา ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสฺส, เยน ทลิตฺทวิสิขา กปณฺวิสิขา เปสการวิสิขา. อทฺทสา โข ภควา อายสมนฺตํ มหากัสสปิ ราชคเห ปิณฺฑาย จรณฺตํ, เยน ทลิตฺทวิสิขา กปณฺวิสิขา เปสการวิสิขา.

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายุํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ :

อนณฺโณปฺสิมณฺณตํ	ทนต์ฺ สาเร ปติฏฺฐิตํ
ซีณาสวํ วนตโอสํ	ตมฺหํ พุริมิ พุราหฺมณฺนติ. ฉฏฺฐํ.

๗. อชกลापสูตร

[๗] เอวมเม สุตฺ:- เอกํ สมยํ ภควา ปาวายํ วิหริติ อชกลापเก เจติเย อชกลापสฺส ยกฺขสฺส ภวเน. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตณฺชการตฺมิสายํ อพฺโภกาเส นิสินฺโน โหติ, เทโว จ เอกเมกํ ผุสฺสายติ. อถ โข อชกลापโก ยกฺโข ภควโต ภยํ ฉมภิตตฺตํ โลมฺหํสํ อุปฺปา- เทตฺกามา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิหฺูเร ติกฺขตฺตํ “อกฺกุโล ปกฺกุโล”ติ อกฺกุลปกฺกุลิกํ อกาสิ “เอโส เต สมณฺ ปิสาจโ”ติ.

อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายุํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ :

ยทา สเกสุ ฐมฺเมสุ	ปารคฺุ โหติ พุราหฺมโณ
อถ เอตํ ปิสาจญจ	ปกฺกุลญฺจาทิวตฺตตีติ. สตฺตมํ.

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา : อักษรจารึกในพระไตรปิฎก

แบบฝึกหัด บทที่ ๕

ตอนที่ ๑ : ทบทวนการเขียนอักษรขอม

๑. จงเขียนพยัญชนะมฤตชนะ ทั้งตัวเต็มและตัวเชิงมาให้ครบ (เขียนด้วยอักษรขอม)
๒. จงเขียนพยัญชนะโอฏฐชนะ ทั้งตัวเต็มและตัวเชิงมาให้ครบ (เขียนด้วยอักษรขอม)
๓. จงเขียนพยัญชนะนาสิก ทั้งตัวเต็มและตัวเชิงมาให้ครบ (เขียนด้วยอักษรขอม)
๔. จงเขียนพยัญชนะเศขวรรคทั้งตัวเต็มและตัวเชิงมาให้ครบ (เขียนด้วยอักษรขอม)
๕. จงเขียนสระในภาษาบาลีทั้งสระจมและสระลอยมาให้ครบ (เขียนด้วยอักษรขอม)

ตอนที่ ๒ : ปรีวรรตอักษรขอมเป็นอักษรไทย

๑. จงปรีวรรตข้อความด้านล่างนี้ด้วยอักษรไทย

ธณ	ฉวาร	ลฐิ	ลลธ	ฉิฉิฉุ	ชชากษ
ฉเล	กุกฉฉิ	ฉฉฉิ	หหห	ชฉฉ	หหห
ศุรฉ	ฉฉฉุ	กฉฉิ	ฉฉฉ	ฉฉฉ	ศุฉฉฉิ
ฉฉ	ฉฉฉุ	รฉฉ	ฉฉฉุ	ฉฉฉ	ฉฉฉ
ฉฉ	ฉฉฉ	ศุฉฉ	ฉฉฉ	ฉฉฉ	ฉฉฉ
ฉฉ	ฉฉฉ	ศุฉฉ	ฉฉฉ	ฉฉฉ	ฉฉฉ
ฉฉ	ฉฉฉ	ศุฉฉ	ฉฉฉ	ฉฉฉ	ฉฉฉ

ពេកសារប្រកបការស្រឡា

រាយរិទ្ធិ : ឥកមរាទារិកិណេរេនៃរិក្ខា

២. ទងរិវរតខ្ញុំកុំការណ៍នឹងនឹងកុំរិក្ខា

១ កណ្តាលគេ

១ កណ្តាលគេ

១ ខ្ញុំ មេ សុត្តំ ខ្ញុំ សមយំ កតតា ត្រីសុ ខហរិ កណ្តាលមេ ។ ត្រីសុ ខា កតតា វិក្ខុ អាមន្តេស វិក្ខុទោតិ ។ កណ្តាលតិ តេ វិក្ខុ កតតា បច្ចុស្សាសំ ។ កតតា ខ្ញុំតេខោច ចតុំ វិក្ខុតេ ធម្មានំ កណ្តាលតោ កណ្តាលតោ ខ្ញុំតេនំ ធម្មានំ សម្មាទតំ សំសិកំ មមញ្ញេ ត្រីសុ ។ កតតេសំ ចតុំ កិរិយស្ស វិក្ខុតេ ស្រស្ស កណ្តាលតោ កណ្តាលតោ ខ្ញុំតេនំ ធម្មានំ សម្មាទតំ សំសិកំ មមញ្ញេ ត្រីសុ ។ កិរិយស្ស វិក្ខុតេ សមាធិស្ស កណ្តាលតោ កណ្តាលតោ ខ្ញុំតេនំ ធម្មានំ សម្មាទតំ សំសិកំ មមញ្ញេ ត្រីសុ ។ កិរិយស្ស វិក្ខុតេ បញ្ញាយ កណ្តាលតោ កណ្តាលតោ ខ្ញុំតេនំ ធម្មានំ សម្មាទតំ សំសិកំ មមញ្ញេ ត្រីសុ ។ កិរិយស្ស វិក្ខុតេ ចម្ពុតិយា កណ្តាលតោ កណ្តាលតោ ខ្ញុំតេនំ ធម្មានំ សម្មាទតំ សំសិកំ មមញ្ញេ ត្រីសុ ។ តេនំ វិក្ខុតេ កិរិយ ស្រសំ កណ្តាល បដិច្ចំ កិរិយោ សមាធិ កណ្តាល បដិច្ចោ កិរិយោ បញ្ញា កណ្តាល បដិច្ចោ កិរិយោ ចម្ពុតិ កណ្តាល បដិច្ចោ ឧត្តិស្តា កតតណ្ហា ធម្មា កតតេនិ មតិ ណិ ឫមត្ត ទោតិ ។

តេខោច កតតា ។ តេនំ តណ្ហា សុតតោ កណ្តាល ខ្ញុំតេខោច តណ្ហា

- ស្រសំ សមាធិ បញ្ញា ច ចម្ពុតិ ច កណ្តាល ។
- កណ្តាល តេ ធម្មា តោតមេន យសស្សីនា ។
- តេ តុតោ កិរិយាយ ធម្មមកាស វិក្ខុនំ ។
- កុរិយស្សករោ តណ្ហា ចក្កា បដិច្ចោតោតិ ។ បដិច្ចំ ។

ເຈດີຍາປະກອບການສອນ

ຮາຍວິໄນ : ອັກຊຣາຈາກິນພຣະໄຮຍປັດຖາ

ຕອນທີ່ ໓ : ຝຶກອ່ານອັກຊຣາຂອມພາສາບາລີ

໑. ຕາຍຸຊຽງ ແວ ສະຍິຕິ ກາສະຍາເລາດີ ສັຮັ ຜູ້ເຊສະນິ ສຽງ ເປັຕຣເລ ຣາຍາເລ ຊຽ ສະຍາເຍເກ ວິກຸ ກາຣຕຸ ກະເຣສ ັ

໒. ເຍາ ເວາ ກາມຊູ ຫະຍາ ຜູ້ເຊ ັ ອຸມເຍາ ັ ຊຽສະເລາ ຫະຍາເລ ສາ ເວາ ຫະຍາຊຽເຍມ ສຽງ ັ

໓. ເຍເລາຍັ ກດິມິ ຫຣິຍາເຍ ຫັດິຍາ ຫັເລາ ມາກິຫັມາຮິ ສຽງຊຽ ຫຼາມິ ັ ອຸຕາ ເວາເກເຍເລາ ັ ຫະມ ສຽຊຽ ສາເລ ຫະ ເຍາກຸ ສາເລ ຫະຍາ ັ

໔.	ຫະເລາຍຸຕູຊຽ ຜູ້	ຫະເລາເສຊຽ ຫະເລາຍະຍາ
	ຫະມາ ແວ ຫະຊຽເຊມ	ກາສະດີ ຫາ ຫະເກດີ ຫາ
	ຫະເລາ ມິ ຊຽຊຽເລາດີ	ຫະກຸັຮ ຫະຍາເລາ ຫະຊຽ ັ

ຫະຍັ ຜູ້ເຊສະນິ ຫະຍາ ກາສະຍາດີ ັ ສາຣູຽ ັ ຫິ ຫະກາຣາດີ ັ ຫະກຸຼາຍເລາ ັ

ຕອນທີ່ ໔ : ປຣິວຣຣຕອັກຊຣາໄທຍເປັນອັກຊຣາຂອມ

ຄຳສັ່ງ : ຈົງປຣິວຣຣຕຂໍ້ຄວາມດ້ານລ່າງນີ້ດ້ວຍອັກຊຣາຂອມ

ຕິໂລກວິຊຍຣາຊປັດຕິທານຄາຄາ

ຍງກິຍຈິ ກຸສລິ ກມມິ
 ກາເຍນ ວາຈາມນສາ
 ເຍ ສຕຕາ ສຍຸຣິໂນ ອຕຕິ
 ກຕິ ປຸຣຸຣຸຣຸ ມຍາ
 ເຍ ຕິ ກຕິ ສຸວິທິຕິ
 ເຍ ຈ ຕຕຕ ນ ຫານນຕິ
 ສພເພ ໂລກມຫິ ເຍ ສຕຕາ
 ມນຸຣຸຣຸ ໂກຊນິ ສພເພ

ກຕຕພພິ ກິຣິຍິ ມມ
 ຕິທເສ ສຸຄຕິ ກຕິ
 ເຍ ຈ ສຕຕາ ອສຍຸຣິໂນ
 ສພເພ ກາຕິ ກວນຕຸ ຕ
 ທິນນິ ປຸຣຸຣຸຣຸ ມຍາ
 ຫວາ ຕນຕວາ ນິເວທຍຸ
 ຫິວນຕາຫາຣເທຕຸກາ
 ຄກນຕຸ ມມ ເຈຕສາຕິ ັ